

Nr 67.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1935 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt om lagstiftning rörande handeln med husdjur.

(2:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II:35 av herr *Gustafsson* i Välsnäs, vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheter till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreaturen samt att de förslag, som utredningen kan föranleda, måtte föreläggas nästa års riksdag;

2) II:106 av herr *Aronson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om en allsidig utredning om vilka åtgärder som till bekämpande av den allmänna kastningen bland nötkreaturen lämpligen kunna vidtagas samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda; ävensom

3) I:265 av herrar *Bengtsson* och *Sandström*, vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning angående införande av särskilda lagbestämmelser för handel med husdjur i enlighet med vad i motionen antytts ävensom därefter för riksdagen framlägga det förslag till dylika lagbestämmelser, vartill utredningen kan giva anledning.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur.

Frågan om bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur har tidigare varit föremål för utredning. Sålunda hava inom medicinalstyrelsen tillkallade sakkunniga för att verkställa utredning och revision rörande bestämmelserna angående förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren den 31 juli 1929 överlämnat dels förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjurssjuk-

domar (epizootilag) och dels förordning med närmare föreskrifter angående bekämpande av nämnda sjukdomar (epizootiförordning) (stat. off. utr. 1929:18). I dessa förslag hava intagits särskilda bestämmelser jämväl beträffande bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur. Sedermera har medicinalstyrelsen verkställt en överarbetning av de sakkunnigas förslag samt den 30 augusti 1930 avgivit eget förslag i ämnet (stat. off. utr. 1930:22).

Såsom motiv för upptagande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreaturen i förslagen har anförts, att antalet av sjukdomen årligen smittade besättningar varit i ständigt stigande. Genom sjukdomen tillskynas djurägarna enligt vad de sakkunniga uttalat betydande förluster, och mjölken från av sjukdomen angripet djur kan hos människor giva upphov till sjukdomen undulantfeber. Från ett flertal myndigheter och sammanslutningar ävensom enskilda jordbrukare hava ock, framhålla de sakkunniga, vid skilda tillfällen gjorts framställningar om vidtagande av statliga åtgärder mot sjukdomen.

De sakkunniga hava i sina författningsförslag för sjukdomens bekämpande upptagit bestämmelser om, bland annat, att vid förekomsten inom en och samma kreatursbesättning av mer än ett fall av sjukdomen under ett år smittförklaring skall utfärdas. Mjolk eller produkt därav från nötkreatur, som kastat inom de sistförflutna två månaderna eller som visar tecken på förestående kastning, får icke användas till människoföda med mindre mjölken förut uppvärmts till viss temperatur. Från besättning, inom vilken smittsam kastning förekommit, får djur, som kastat under sistförflutna tre månaderna, eller hondjur med flytningar från könsdelarna eller dräktigt djur icke utföras annat än för omedelbar nedslaktning med mindre genom särskilda undersökningar med en månads mellanrum konstaterats, att det för utförsel avsedda djuret är fritt från sjukdomen. Medicinalstyrelsen har föreslagit vissa lindringar i dessa föreskrifter. Sålunda har styrelsen ansett, att det borde lämnas i länsstyrelsens hand att avgöra huruvida smittförklaring skall utfärdas eller ej. Bestämmelsen om inskränkning i rätten att utföra djur har styrelsen ansett böra gälla endast inom län, där Kungl. Maj:t därom förordnat, samt begränsas på så sätt, att utförsel finge utan undersökning äga rum till gård, å vilken smittsam kastning redan förekommer.

Lantbruksstyrelsen har i infortrat yttrande över de sakkunnigas och medicinalstyrelsens förslag ifrågasatt lämpligheten av att epizootilagen upptog till behandling en sådan sjukdom som smittsam kastning hos nötkreatur. Denna sjukdom vore nämligen så allmänt utbredd, att lagens tillämpning på densamma enligt styrelsens mening komme att lägga en fullständig tvångströja på stora delar av landets djurägare. Visserligen förutsatte lagförslaget viss differentiering mellan de i det samma upptagna sjukdomarna, och nyssnämnda sjukdom hänfördes till sådana, i fråga om vilka smittförklaring endast i vissa fall skulle före-

komma. Men lagens föreskrifter innebure likväl ett hot, som måste för djurägaren kännas synnerligen tryckande. Med säkerhet skulle detta förhållande leda till att sjukdomen icke, på sätt i förslaget föreskrivits, anmälades, med påföljd att den komme att vinna en än större utbredning än den för närvarande hade.

I likhet med lantbruksstyrelsen hava ett tiotal hushållningssällskaps förvaltningsutskott i avgivna yttranden ifrågasatt lämpligheten av att sjukdomen upptoges i lagen. Det har framhållits, att det vore meningslöst att på lagstiftningens väg söka motarbeta denna sjukdom, så länge man ej med bestämdhet visste, om ett djur vore smittfarligt eller ej, och så länge spörsmålet om smittvägarna för sjukdomen icke slutligen lösts. De föreslagna lagstiftningsåtgärderna hava ansetts bliva alltför betungande för jordbrukarna, vilka för undvikande av kostnader skulle hemlighålla inträffade fall av sjukdomen. Denna bör enligt ifrågavarande yttranden i stället bekämpas på frivillighetens väg i likhet med vad som gäller beträffande tuberkulos hos nötkreatur. Understöd från statens sida har ansetts böra härvid lämnas enskilda djurägare, som önska befria sina besättningar från sjukdomen. — Till denna ståndpunkt hava ock anslutit sig statskonsulenten för boskapsskötsel, Sveriges privatpraktiserande veterinärer samt ett icke obetydligt antal länsveterinärer.

I proposition till årets riksdag, nr 42, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen antaga ett inom jordbruksdepartementet utarbetat förslag, till epizootilag, och har riksdagen bifallit propositionen (skrivelse nr 95). Särskilda regler för bekämpande av den smittsamma kastningen hos nötkreatur hava icke medtagits i propositionen. Såsom skäl härför har departementschefen anfört:

»Ett genomförande av de föreslagna bestämmelserna, vare sig de av de sakkunniga eller de av medicinalstyrelsen förordade, skulle med sannolikhet komma att bliva synnerligen betungande för lantbrukarna. Med den spridning sjukdomen numera vunnit torde bestämmelsen om förbud mot utförsel i vissa fall av nötkreatur komma att mångenstädes lägga en stark hämsko på handeln med kreatur, och föreskriften om uppvärmning av mjölk från djur, som angripits av eller visar tecken på sjukdomen, torde i stora delar av landet komma att bliva liktydig med ett påbud om allmän pastörisering av mjölk. De kostnader och svårigheter, som en dylik föreskrift skulle medföra, komme att bliva högst betydande. Det torde vara att befara, att, därest berörda bestämmelser bleve gällande, djurägarna av fruktan för de ekonomiska konsekvenserna av upptäckten av sjukdomen inom deras besättningar i stor utsträckning komme att hemlighålla inträffade sjukdomsfall. Sjukdomen kommer härigenom att vinna än större spridning. Det är ock att märka, att kännedomen om sjukdomen och sättet för dess spridning ännu är i vissa avseenden ofullkomlig, och det torde icke med visshet kunna antagas, att ett genomförande av de föreslagna bestämmelserna skulle kunna hejda sjukdomens utbredning. Under sådana förhållanden ansluter jag mig till den i ett flertal yttranden framkomna meningen, att det icke

torde vara lämpligt att för närvarande föreskriva vidtagande av tvångs-åtgärder från statens sida för sjukdomens bekämpande. Däremot torde i fråga om förevarande sjukdom kunna övervägas att bekämpa densamma på frivillighetens väg genom understödjande av djurägarnas egna strävanden härutinnan. Frågan torde emellertid vara i behov av ytterligare utredning innan densamma kan vinna en tillfredsställande lösning.»

Medicinalstyrelsen har i yttrande över motionerna II:35 och II:106 erinrat om förenämnda förslag till epizootilag och epizootiförordning samt vidare anfört bland annat följande:

»Enligt statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet förmenande torde sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur böra bekämpas mera på frivillighetens väg och han hänvisar härutinnan till de bestämmelser som från den 1 juli 1934 äro gällande för kampen mot nötkreaturstuberkulosen. I samma riktning synas förslagen i förstnämnda motioner, särskilt II:35, gå. I båda yrkas en allsidig utredning om vad som till ifrågavarande sjukdoms bekämpande kan och bör göras, varjämte i motionen II:106 framhålles ofrånkomligheten av en lämpligt avvägd lagstiftning, som hindrar en allt för fri handel med nötkreatur.

Genom en sådan lagstiftning skulle, som medicinalstyrelsen ovan berört, mycket vinnas till undvikande av sjukdomens ytterligare spridning och genom dess begränsning möjligheterna avsevärt ökas för densammas utrotande.

Statliga kampåtgärder mot den smittsamma kastningen kunna nog icke genomföras utan mer eller mindre besvärande inskränkningar uti djurägarnas fria förfoganderätt över de smittade djuren samt därav betingade kostnader. Vilken utsträckning skall givas åt dessa och efter vilka linjer kampen i övrigt skall föras, tarvar självfallet den sakkunniga och allsidiga utredning, som motionerna avse, och till vilken medicinalstyrelsen vill yrka bifall med framhållande av önskvärldheten och vikten av att de reglerande bestämmelserna måtte snarast möjligt utfärdas.»

I yttrande över motionerna II:35 och II:106 har *lantbruksstyrelsen* anfört bland annat följande:

»Lantbruksstyrelsen anser sig till en början böra vitsorda de stora svårigheter smittsam kastning vållar den svenska boskapsskötseln. Det torde, såsom från motionärernas sida framhålles, äga sin riktighet, att denna sjukdom, med den allmänna spridning den fått, närmast efter tuberkulosen och mul- och klövsjukan vållar nötboskapsaveln största skadan.

En utredning angående vad som från det allmännas sida kan göras för att stödja jordbrukarna i deras kamp mot denna sjukdom finner lantbruksstyrelsen därför i hög grad befogad.

En sådan utredning bör givetvis taga sikte dels på att vinna sådan kännedom om sjukdomen och botemedlen däremot, att sjukdomen om möjligt kan utrotas, dels ock på att hindra sjukdomens spridning till andra besättningar.

I sistnämnda avseende torde, även om, såsom från motionärernas sida framhålles, sjukdomens smittovägar ännu icke kunna anses fullt utforskade, utredningen i första hand böra taga sikte på att hindra spridningen genom handeln med levande djur, en väg för spridningen som är fullt

känd. På denna punkt sammanfalla de intressen, som företrädas i de båda ovannämnda motionerna, med dem, som föranlett motion nr 265 i första kammaren angående lagstiftning rörande handeln med livdjur.»

Lantbruksstyrelsen har i princip tillstyrkt de föreslagna utredningarna men ifrågasatt, huruvida icke frågorna om handeln med livdjur samt om åtgärder i allmänhet till förhindrande av spridning utav smittsamma husdjurssjukdomar och således jämväl av smittsam kastning borde upptagas såsom särskilda utredningsspörsmål, skilda från spörsmålet om den sistnämnda sjukdomens natur och botemedlen mot densamma. Enligt styrelsens uppfattning vore detta så mycket mera önskvärt, som det icke torde vara uteslutet, att därigenom åtgärder ifråga om denna, den kanske mest betydelsefulla delen av den ifrågasatta utredningen, snabbare skulle kunna vidtagas.

Lagstiftning rörande handeln med husdjur för hindrandet av smittsamma sjukdomars spridande.

Gällande bestämmelser om köp och byte av lös egendom återfinnas i lagen den 20 juni 1905.

Fel eller brist i godset regleras i 42—54 §§ i lagen. Enligt dessa lagrum gäller i allmänhet, att om bestämt gods är sålt och däri finnes fel, köparen äger häva köpet eller fordra sådant avdrag å köpeskillingen, som mot felet svarar. Är felet att anse såsom ringa, må ej köpet hävas, utan så är att säljaren svikligen förfarit. Saknade godset vid köpet egenskap, som kan anses tillförsäkrad, eller har felet efter köpet uppkommit i följd av säljarens vanvård eller försummelse, eller ligger svikligt förfarande säljaren till last, vare han pliktig att ersätta köparen dennes förlust. Är gods åter sålt å auktion, äge köparen ej tala å fel i godset, med mindre säljaren svikligen förfarit eller godset ej motsvarar den beteckning, varunder det utbjudits.

Frågan om *lagstiftning rörande handeln med husdjur för hindrandet av smittsamma sjukdomars spridande* har tidigare varit föremål för utredning beträffande en sjukdom, nämligen tuberkulosen hos nötkreatur. I gemensam skrivelse den 26 oktober 1922 hava *medicinalstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen* föreslagit vissa bestämmelser till förebyggande av försäljning å auktion av smittfarligt tuberkulösa livdjur. Enligt detta förslag skulle för avyttring av nötkreatur, tillhörande besättning om mer än 10 djur, fordras, att djuren kliniskt undersökts av veterinär före auktionen. Sedan vissa infordrade yttranden avgivits över skrivelsen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1926 lämnat förslaget utan vidare åtgärd.

Sedermera har chefen för jordbruksdepartementet i anledning av riksdagens skrivelse den 24 maj 1929, nr 9 A punkt 28, och med stöd av Kungl.

Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1929 tillkallat tre utredningsmän att verkställa en av riksdagen begärd utredning rörande ytterligare åtgärder för bekämpande av nötkreaturstuberkulosen (*nötkreaturstuberkulossakkunniga*). De nötkreaturstuberkulossakkunniga hava i skrivelse den 25 augusti 1931 avgivit förslag innefattande åtgärder till hindrande av smittospridning genom handel med tuberkulösa livdjur. Förslaget innebär, att förbud skulle utfärdas mot att nötkreatur, som vore behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, vare sig å auktion eller eljest försålles annat än till slakt. Om nötkreatur försålts under förklaring från säljarens sida, att det skulle nedslaktas, skulle köparen vara ansvarig för att djuret nedslaktades inom 30 dagar, räknat från tiden för övertagandet. Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har i samband med avgivande av proposition till 1934 års riksdag, nr 121, angående anslag till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anfört, att de nötkreaturstuberkulossakkunnigas förenämnda förslag ej vore ägnat att bringas till genomförande. Bestämmelser av det innehåll, sakkunniga föreslagit, torde, då de förutsätta, att varje till försäljning såsom livdjur avsett nötkreatur före försäljningen underkastas veterinärbesiktning och, i förekommande fall, jämväl bakteriologisk undersökning, med fog kunna befaras komma att verka i hög grad betungande för djurägarna och hindrande för handeln med nötkreatur över huvud.

Här må jämväl erinras om kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 436) om införsel av nötkreatur till de sex nordligaste länen och Gotlands län. Enligt denna kungörelse må icke till Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län införas nötkreatur från övriga delar av riket, med mindre länsstyrelsen i det län, dit införseln skall ske, därtill lämnat tillstånd. Ej heller må utan sådant tillstånd införsel av nötkreatur äga rum till Kopparbergs eller Gävleborgs län från andra län än de ovan nämnda eller till Gotlands län.

I ett särskilt yttrande över motionen I:265 har *medicinalstyrelsen* — under hänvisning till vad styrelsen anfört i yttrande om åtgärder mot den smittsamma kastningen — livligt tillstyrkt, att den i motionen föreslagna utredningen måtte verkställas.

I yttrande över samma motion har *lantbruksstyrelsen* vitsordat, att den spridning av sjukdomar utav olika slag, som skedde genom handeln med livdjur, innebure stor fara för landets husdjursavel. Särskilt syntes detta vara fallet i fråga om nötkreatursaveln, inom vilken smittsamma sjukdomar av för aveln och produktionen ofta ödeläggande art vunnit insteg. Styrelsen erinrade vidare om att i ett rörande kontrollföreningsverksamhetens organisation av 1933 års mjölk- och mejerikutredning avgivet betänkande föreslagits, bland annat, att kontrollnämndens kontroll vid kontrollgårdarna jämväl skulle omfatta hälsotillståndet hos besättningarna. Enligt styrelsens förmenande krävde frågan en noggrann utredning så-

väl med hänsyn till de olika former, under vilken handeln med livdjur utövades, som på grund av olika sjukdomars olika karaktär och svårigheten att vid försäljningstillfället kunna konstatera eventuellt föreliggande smittfara. Frågan torde närmast vara att hänföra till det veterinära området och borde utredas av medicinalstyrelsen eller i varje fall under medverkan av den veterinära sakkunskapen.

Utskottet finner de av motionärerna framförda önskemålen beaktansvärda. Jämväl medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen hava i sina infordrade yttranden över motionerna tillstyrkt utredning såväl av frågan om bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur som av spørgsmålet om lagbestämmelser rörande handeln med husdjur för att hindra spridandet av smittsamma husdjurssjukdomar.

Utskottet.

Såsom av den föregående framställningen framgår, har antalet av sjukdomen smittsam kastning årligen angripna besättningar varit i ständigt stigande. Det har tillika framhållits, att för närvarande ej med bestämdhet kan avgöras, om ett djur är smittfarligt eller ej. Spørsmålet om sjukdomens smittvägar torde ej heller slutgiltigt vara löst. Med hänsyn till den betydande spridning, sjukdomen erhållit, skulle sannolikt en tvångslagstiftning på detta område bliva synnerligen betungande för jordbrukarna. På grund därav skulle kunna befaras, att djurägarna av fruktan för de ekonomiska konsekvenserna av upptäckten utav sjukdomen inom deras besättningar komme att hemlighålla inträffade sjukdomsfall. En sådan lagstiftning skulle ofta nog få en effekt motsatt den avsedda. Starka skäl synas sålunda tala mot att åtminstone för närvarande införa tvångsföreskrifter för sjukdomens bekämpande. I överensstämmelse med vad departementschefen i sitt ovan återgivna yttrande vid framläggande av proposition med förslag till epizootilag uttalat, synes det i stället böra övervägas att bekämpa sjukdomen på frivillighetens väg genom understödjande av djurägarnas egna strävanden.

Vad motionen I: 265 angår, skulle otvivelaktigt genom viss hälsovårds-kontroll över handeln med livdjur mycket kunna åstadkommas för att hindra överförandet av smitta. En sådan lagstiftning angående handeln med husdjur synes emellertid erbjuda svårigheter. Därvid gäller bland annat att avväga bestämmelserna så, att dessa, på samma gång som de göras effektiva, ej komma att alltför starkt betunga de enskilda djurägarna eller verka förlamande på handeln med kreatur.

I fråga om såväl bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur som handeln med husdjur äro enligt utskottets förmenande särskilda åtgärder erforderliga. Innan sådana åtgärder kunna vidtagas, torde emellertid frågorna böra underkastas en allsidig utredning. Vid denna bör i främsta rummet jordbruksekonomisk men jämväl veterinär och beträffande handeln med husdjur juridisk sakkunskap vara representerad.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 265, II: 35 och II: 106 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa skyndsamt utredning angående frågorna om bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreatur och om lagstiftning rörande handeln med husdjur för hindrandet av smittsamma sjukdomars spridande samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 26 april 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, von Stockenström, Granath* och *Bengtsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Carlström, Pettersson* i Rosta och *Ericsson* i Sörsjön.